

WPROWADZENIE

Niniejszy tom „Neofilologa” kontynuuje tematykę związaną z innowacyjnością w glottodydaktyce, podjętą w numerach 50/1 i 50/2. Problematyka artykułów w nim zawartych związana jest z procesem kształcenia i doskonalenia nauczycieli, rozpatrywanym w kontekście wyzwań będących efektem rozwoju wiedzy glottodydaktycznej i pedagogicznej, ale także zmian społecznych i ekonomicznych oraz postępu technologicznego. Autorzy analizują zagadnienie z różnych perspektyw – z jednej strony wskazują na działania innowacyjne, których celem jest optymalizacja procesu kształcenia i doskonalenia nauczycieli, z drugiej zaś podejmują próbę określenia profilu i kompetencji innowacyjnego nauczyciela. Potrzeba działań innowacyjnych w obszarze przygotowania nauczycieli może przejawiać się bowiem w odniesieniu zarówno do procesu doskonalenia nauczycieli, jak i rozwiązań programowych, metodycznych czy organizacyjnych, stosowanych w kształceniu przyszłych nauczycieli – w tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera rozwijanie ich refleksyjności, a także świadomości własnego procesu uczenia się języków.

W artykule otwierającym tom (*Veränderungen im Bereich des Lehrens und Lernens von Sprachen und deren Konsequenzen für die Aus- und Fortbildung von FremdsprachenlehrerInnen*) Hans-Jürgen Krumm zaprasza do refleksji na temat zmian w procesie uczenia się i nauczania języków obcych i ich konsekwencji dla kształcenia i doskonalenia nauczycieli języków obcych. Autor zastanawia się, w jaki sposób edukacja w zakresie języków obcych może przyczynić się do tego, żeby uczący się lepiej odnajdywali się w społeczeństwie otwartych granic, nowych możliwości, różnorodności językowej i kulturowej. Traktując różnorodność jako kapitał, różnojęzyczność uznaje za główny cel kształcenia językowego i rozwoju edukacji. W tym kontekście analizie poddaje kwestię autonomii uczących się, a także podejście zorientowane na działanie uczniów i na zadania. Zakładając, że nauka języka obcego może odbywać się nie tylko podczas lekcji i może przekraczać granice klasy i przedmiotu, za szczególnie ważną uznaje naukę w sieci. W podsumowaniu stwierdza, że doskonalenie zawodowe i refleksyjność są istotą kompetencji pedagogicznej nauczyciela.

Głównym celem artykułu Krystyny Drożdżał-Szelest (*Innowacyjność w edukacji językowej a profesjonalizm nauczyciela*) jest spojrzenie na innowacyjność w edukacji językowej z perspektywy nauczycieli, gdyż to oni są w dużym stopniu odpowiedzialni za powodzenie wprowadzanych zmian. Wychodząc od rozważań na temat innowacyjności, jej definicji, ograniczeń i uwarunkowań, Autorka zauważa, że ta kategoria wiąże się z nowym pojmowaniem procesu nauczania, zmianą roli nauczycieli w tym procesie, a co za tym idzie, stanowi wyzwanie dla ich profesjonalizmu. Z rozważań wyłania się postulat uwzględniania w kształceniu przyszłych nauczycieli postawy, czy też kompetencji, innowacyjnej nauczyciela – dostrzegania potrzeby zmian, otwartości na nie, gotowości do ich wprowadzania. Istotne jest również uświadomienie sobie znaczenia innowacji jako stałego elementu m.in. rozwoju profesjonalnego i organizacyjnego, zwłaszcza że zmienia się świat, a wraz z nim warunki w najbliższym otoczeniu.

Ewa Półtorak i Beata Gałań w artykule *Innowacyjny nauczyciel, czyli kto? Próba definicji pojęcia* koncentrują się przede wszystkim na problematyce innowacyjności w perspektywie działań nauczyciela. Autorki wychodzą od rozważań teoretycznych, dotyczących rozumienia oraz typów innowacji pedagogicznych, a także uwarunkowań innowacyjnych działań nauczyciela. W głównej części tekstu przedstawiają zaś wyniki badań własnych, których celem było stworzenie profilu innowacyjnego nauczyciela, a w szczególności nauczyciela języków obcych. Czytelnik będzie miał okazję poznać opinie uczestników badania – nauczycieli języków obcych, reprezentujących w większości uczelnie wyższe, oraz studentów kierunków neofilologicznych – na temat innowacyjności, cech i działań charakteryzujących innowacyjnego nauczyciela oraz czynników warunkujących wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w procesie uczenia się i nauczania języków obcych.

Przedmiotem naukowych dociekań Doroty Werbińskiej jest *Wykorzystanie duoetnografii jako innowacyjnego podejścia w rozwijaniu refleksji przyszłych nauczycieli języka obcego*. W pierwszej części tekstu Autorka prezentuje koncepcję duoetnografii, jej zalety i sposoby wykorzystania jako narzędzia dydaktycznego oraz wskazuje na związki pomiędzy duoetnografią a refleksją. W drugiej części prezentuje badanie mające na celu przeprowadzenie jego uczestników – studentów ostatniego semestru magisterskich studiów nauczycielskich – przez duoetnograficzny proces refleksyjny, w którym poddają oni namysłowi swoje własne rozumienie tego, czym jest nauczanie i uczenie się języka obcego. Warto zapoznać się z wnioskami z badania oraz refleksjami Autorki dotyczącymi wykorzystania duoetnografii w dydaktyce języków obcych jako narzędzia podkreślającego potrzebę dialogu, umożliwiającego aktywne słuchanie i refleksję nad doświadczeniem.

Problematyka rozwijania refleksyjności przyszłych nauczycieli języków obcych stała się także tematem tekstu Magdaleny Witkowskiej (*Portfolio jako narzędzie kształcenia refleksyjności przyszłych nauczycieli języków obcych*). Zdaniem Autorki refleksyjna postawa nauczyciela, postrzegana jako niezwykle korzystna dla procesu nauczania i uczenia się, stanowi jeden z głównych i niezbędnych czynników wpływających na rozwój wiedzy i umiejętności zawodowych przyszłych nauczycieli. Ponieważ wymaga kształcenia i stałego doskonalenia, za niezwykle istotne trzeba uznać techniki sprzyjające jej kształtowaniu. Jedną z nich jest gromadzenie materiałów wykorzystywanych w procesie nauczania w postaci portfolio – zbioru różnych wytworów uczącego się, co umożliwia dokumentowanie prac, ale również stanowi bazę refleksji i oceny. W części empirycznej artykułu zaprezentowane zostały badania, w których analizie poddano pisemne wypowiedzi refleksyjne stanowiące część portfolio stworzonego przez studentów filologii angielskiej, odbywających praktykę metodyczną w szkole podstawowej i w przedszkolu.

W artykule *Świadomość własnego procesu uczenia się języków obcych przyczynkiem do innowacyjnych działań dydaktycznych. W stronę dydaktyki wielojęzyczności w początkowym kształceniu nauczycieli* Radosław Kucharczyk oraz Krystyna Szymankiewicz zwracają uwagę na wykorzystanie elementów dydaktyki wielojęzyczności w przygotowaniu przyszłych nauczycieli języków obcych do podejmowania innowacyjnych działań dydaktycznych. Zdaniem Autorów promowane przez Radę Europy od ponad dziesięciu lat rozwijanie kompetencji różnojęzycznej nadal stanowi wyzwanie dla nauczycieli języków obcych – wyzwanie, z którym w kontekście dydaktyki języka obcego mogą się zmierzyć przez podjęcie innowacyjnych działań dydaktycznych. Zakładając, że warunkiem przygotowania nauczycieli do innowacji w zakresie rozwijania kompetencji różnojęzycznej jest świadomość własnego procesu uczenia się języków obcych, w dalszej części artykułu Autorzy wyjaśniają, na czym polegają możliwe działania innowacyjne w dydaktyce wielojęzyczności. Szczególną uwagę poświęcają kwestii świadomości studentów w zakresie własnego procesu uczenia się języków, w tym zaś zakresie – przydatności techniki autonarracji.

Celem tekstu Małgorzaty Niemiec-Knaś *Interdyscyplinarny charakter nauczania języka niemieckiego a zdobycie kompetencji w drugim przedmiocie jako szansa dla nauczyciela języka obcego drugiego na rynku pracy* jest ukazanie, w jaki sposób można wprowadzić profil interdyscyplinarny w nauczaniu języka obcego na różnych poziomach kształcenia. Podkreślając rolę kształcenia interdyscyplinarnego w trakcie studiów filologicznych, Autorka przedstawia model kształcenia, w którym studenci rozwijają kompetencje w zakresie nauczania języka obcego oraz innego przedmiotu. W interdyscyplinarności upatruje ona szansę na polepszenie sytuacji nauczycieli języków obcych na rynku pracy, ale

także na zmianę sposobu nauczania na kierunku filologicznym. Zaprezentowane rozważania stanowią przyczynek do dyskusji nad modelami kształcenia interdyscyplinarnego, szczególnie nauczycieli języków obcych innych niż angielski.

Tom zamyka recenzja książki Beaty Gałan *La méthode d'enseignement à distance dans le développement de la compétence rédactionnelle en langue étrangère*, przygotowana przez Katarzynę Karpińską-Szaj.

Kształcenie i doskonalenie nauczycieli języków obcych w zakresie studiów neofilologicznych należy rozpatrywać na tle aktualnych wymagań edukacyjnych, ale także w odniesieniu do kierunków rozwoju dynamicznie zmieniającego się świata. Wśród wielu ważnych cech, które powinny je charakteryzować, znajdują się zatem: otwartość, antycypacyjność w kształtowaniu różnorodnych kompetencji oraz innowacyjność (Zawadzka, 2004: 308-309). Mam nadzieję, że zaprezentowane w tomie teksty będą ważnym przyczynkiem do dyskusji na ten temat i inspiracją do dalszych przemyśleń.

Mariola Jaworska

Bibliografia

Zawadzka, E. 2004. *Nauczyciele języków obcych w dobie przemian*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.